План.

Вступ

1. Недобросовісна конкуренція, і промислове шпигунство у банках

2. Можливі способи залучення до роботи працівників банку промисловими шпигунами

3. Приклади недобросовісної конкуренції банків.

Висновок

Список використаної літератури

Вступ.

Банківська система є однією з найважливіших ланок ринкової економіки. Адже банки забезпечують акумулювання та перерозподіл тимчасово вільних фінансових ресурсів, створюючи можливості для їх ефективного використання суб'єктами господарювання, громадянами та державою. Для України, яка сьогодні знаходиться на шляху до побудови соціально орієнтованої ринкової економіки, необхідним є забезпечення максимально ефективного функціонування банківської системи, що призведе до інтенсифікації руху капіталу й можливості його інвестування на користь розвитку економіки та зростання добробуту суспільства.

Одним із завдань держави на цьому шляху є забезпечення захисту конкуренції в банківському середовищі. Як відомо, саме конкуренція створює умови для найбільш повного та якісного задоволення потреб споживачів, а її обмеження чи спотворення окремими суб'єктами господарювання призводить до негативних наслідків для інших учасників ринку і, насамперед, споживачів. Отже, згадане вище завдання покладено на Антимонопольний комітет України.

Діяльність Антимонопольного комітету України, що ґрунтується на ст. 42 Конституції України та системі нормативно-правових актів, які становлять конкуренційне законодавство , є одним з основних інструментів реалізації конкурентної політики держави. Головною метою діяльності Антимонопольного комітету, відповідно до ст. 1 Закону України "Про Антимонопольний комітет України", є **забезпечення державного захисту конкуренції в підприємницькій діяльності**, в тому числі й у сфері діяльності банків.

За останні роки Антимонопольний комітет України припинив низку порушень у конкуренції в банківському середовищі, що мало суттєвий позитивний ефект як для розвитку банківської системи, так і для української економіки в цілому.

Потрібно зазначити, що при припиненні порушень з боку таких фінансово потужних і впливових установ як банки, зокрема і в світовій антимонопольній практиці, вирішальне значення в перемозі законності й забезпеченні виконання антимонопольними органами покладених на них завдань мають рішення судів.

Без перебільшення можна констатувати, що рішення, які приймали Верховний Суд України, Вищий господарський суд України, апеляційні та місцеві господарські суди в конкретних справах, пов’язаних з урегулюванням спорів у конкуренції в сфері банківської діяльності, дозволили не допустити руйнації правової та організаційної системи захисту економічної конкуренції в Україні, запобігти спробам окремих суб’єктів господарювання шляхом вирішення спорів у судах фактично призупинити діяльність Антимонопольного комітету й унеможливити виконання покладених на нього завдань.

У цьому контексті наочним є приклад припинення Антимонопольним комітетом кількох порушень конкуренційного законодавства, вчинених Банком “N” *(далі – Банк),* та застосування до Банку санкцій відповідальності за це. З цього приводу виник довготривалий судовий спір, у процесі якого **рішення судів підтвердили ряд важливих правових положень щодо компетенції органів Антимонопольного комітету України в питаннях захисту конкуренції у сфері банківської діяльності.**

1. Недобросовісна конкуренція, і промислове шпигунство у банках

У системі взаємовідносин суб'єктів ринку існують різні за сутністю, взаєморозумінням і напруженістю стосунки. Залежно від становища суб'єкта ринку, зміни його інтересів, кон'юнктури ринку ці стосунки можуть перебувати у площині як повного порозуміння, так і антагоністичного протиборства. Розрізняють кілька видів взаємовідносин, які відображають стан стосунків суб'єктів ринку у процесі їх комерційної діяльності, серед них:

Співпраця — тісні ділові взаємовідносини суб'єктів ринку на основі загальних інтересів із метою, удосконалення методів роботи, спрямованої на збільшення прибутків;

Взаємодія — узгоджені дії для досягнення максимального ефекту отримання вигоди і прибутку;

Конкуренція — змагання між суб'єктами ринку з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами ринку;

Суперництво — антагоністичні дії, побудовані на непримиренності позицій, інтересів і методів роботи щодо отримання переваг на ринку;

Протиборство — гостра антагоністична боротьба за заволодіння ринком, під час якої застосовуються дуже жорсткі заходи впливу на суперників такої боротьби.

Ураховуючи викладене, можна зазначити, що конкуренція посідає центральне місце у взаємовідносинах суб'єктів ринку і характеризується переходом від їх сумісних, партнерських дій і ні ринку до таких, що спрямовані на обмеження можливостей кожного із суб'єктів впливати на загальні умови кон'юнктури ринку...'"

Метою конкуренції є отримання прибутку. Тому в конкуренції Виявляються методи, не сумісні з заведеними на ринку. Діяльність суб'єктів ринку з використанням таких методів конкуренції Прийнято називати недобросовісною конкуренцією.

Недобросовісна конкуренція — це застосування у конкуренції боротьбі методів, пов'язаних із порушенням прийнятих на ринку норм і правил конкуренції. Метою недобросовісної конкуренції є забезпечення або закріплення своїх переваг на ринку за рахунок послаблення позицій конкурентів.

Метою недобросовісної конкуренції в банківській сфері є прагнення банку-конкурента поліпшити або закріпити своє становище чи здобути перевагу на ринку за рахунок послаблення позицій банків-конкурентів і введення в оману клієнтів.

За таких умов основною метою теми є вивчення можливостей вінків забезпечувати захист їхньої діяльності від актів недобросовісної конкуренції і

промислового шпигунства, опанування формам і методів протидії таким актам.

Ураховуючи, що конкуренція характеризується насамперед Антагоністичною боротьбою суб'єктів ринку, важливим у темі є ознайомлення студентів із загрозами банкам від актів недобросовісної конкуренції, вивчення їх ознак та методик, захисту від недобросовісних дій конкурентів.

Найбільш несприятливі умови діяльності банку створюються у разі ведення проти нього промислового шпигунства. Такі дії можуть завдати дуже великої шкоди банку. Річ у тім, що основним об'єктом діяльності промислових шпигунів є банківська інформація, особливо та, яка стосується планів розвитку діяльності банків, їхніх технологій, управління тощо. Тобто втрата банками такої інформації або її неправомірне поширення буде значною Мірою впливати на економічний стан банків, їх ліквідність і платоспроможність. Тому банки повинні вживати заходів щодо захисту та протидії актам промислового шпигунства, безпосередні .о у своїх установах.

Сьогодні практично не існує чіткого визначення поняття "промислове шпигунство». Найбільш повне, з юридичного погляду, визначення дає Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол): «... це придбання будь-яким обманним шляхом Інтелектуальної власності, яка належить будь-якій юридичній особі і яка була створена або законно придбана цією юридичною тобою з метою виробництва, що має або може мати промислову цінність...».

Одне з визначень промислового шпигунства міститься у ст. 54 Пікового проекту законодавства, розробленого Міжнародною радою з охорони промислової власності. «Промисловим шпигунством є використання, розголошення або передання без погодження з власником інформації, відомостей про способи виробництва і використання техніки, які не публікувалися в пресі та є недоступними для відкритого ознайомлення особою, якій відомий таємний характер цих відомостей, якщо автор вжив відповідних заходів щодо охорони їх таємності».

Існує багато різних форм і методів промислового шпигунства. Але, попри їх численність, вони обумовлені переважно самою природою промислового шпигунства як таємною формою конкурентної боротьби.

У сучасних умовах більшість банків-конкурентів віддають перевагу збиранню інформації про конкурентів легальними методами, використовуючи офіційні джерела: відвідування банків, аналіз відкритих матеріалів про їхню діяльність, установлення необхідних взаємовідносин із банківськими установами і міжбанківськими організаціями, клієнтами банків, укладення угод і договорів, участь у конференціях та

інших форумах, де обговорюються проблеми діяльності банків.

Разом із тим наявність відкритої інформації не завжди задовольняє потреби банку-конкурента. Тому збирання найбільш цінної інформації ведеться, як правило, нелегально та напівлегально.

Разом із тим наявність відкритої інформації не завжди задовольняє потреби банку-конкурента. Тому збирання найбільш цінної інформації ведеться, як правило, нелегально та напівлегально.

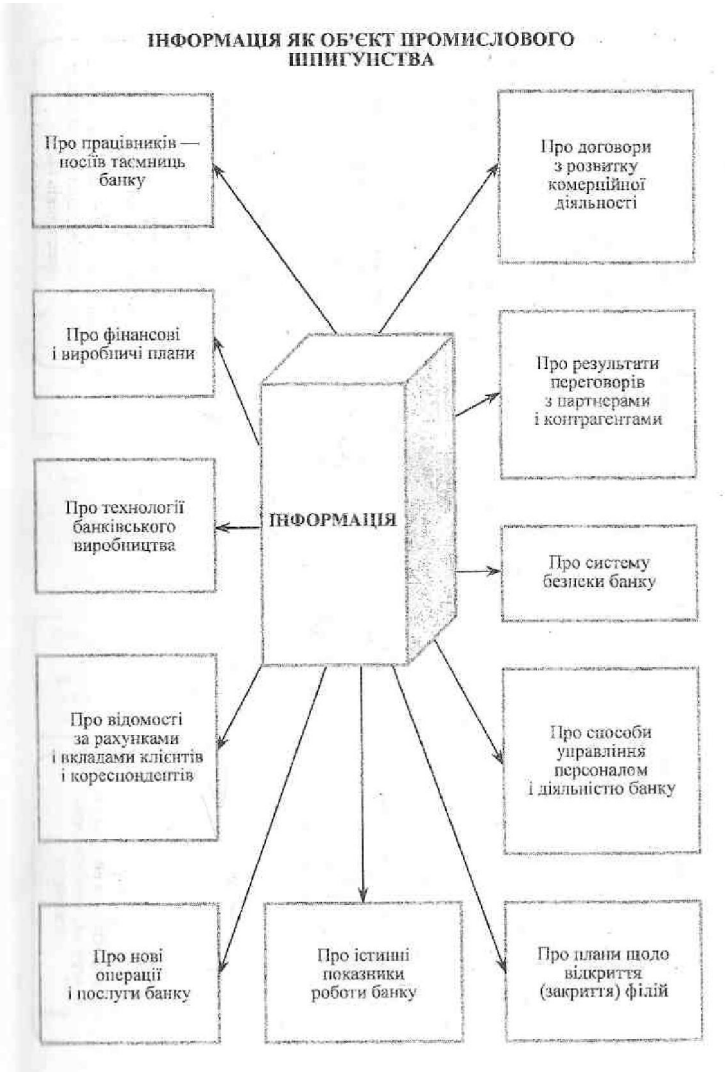

Виробнича діяльність в умовах конкуренції повинна відповідати таким вимогам:

• підвищення якості товарів і послуг;

• зниження цін і надання пільг;

• розроблення нових видів товарів і послуг з використанням і тукових і технічних досягнень та ін.

Тобто, конкуренція є важливим інструментом ринку і головною складовою взаємовідносин його суб'єктів. Водночас вона є найсильнішим засобом зниження цін і задоволення споживчого попиту, удосконалення виробництва і якості товарів та послуг,

розвитку економіки країни. Таким чином конкуренція — це потужний інструмент ринкової економіки, без якого не можуть розніжитись ринкові відносини, її всіляко повинна заохочувати і заміщати держава.

Україна сьогодні має досить повне правове регулювання конкурентних відносин, що забезпечує умови для розвитку конкуренції та її захисту. Основними правовими актами тут є: Конституція України, Закони України «Про захист економічної конкуренції» та «Про захист від недобросовісної конкуренції». Крім того, окремі положення правового регулювання конкурентних відносин і викладені у нормах антимонопольного, кримінального, адміністративного законодавства.

Разом з тим слід зазначити, що метою конкуренції є не виробництво товарів і послуг, а виробництво прибутку, перше — це тільки умова останнього. Тому в конкуренції виявляються метопі, не сумісні з заведеними на ринку. Діяльність суб'єктів ринку і використанням таких методів конкуренції називають недобросовісною конкуренцією. Згідно з Законом України «Про захист під недобросовісної конкуренції» під останньою розуміють будьмо і дії у конкуренції, що суперечать правилам, торговим та іншим не ним звичаям у підприємницькій діяльності. Метою недобросовісної конкуренції є діяльність суб'єктів ринку, спрямована на забезпечення або закріплення своїх позицій чи переваг на ринку щ рахунок послаблення можливостей конкурентів. Оскільки така діяльність руйнує конкурентні відносини і завдає істотної шкоди конкуренції і конкурентам — суб'єктам підприємницької діяльності, а також споживачам, вона заборонена законом. Зокрема, законодавство забороняє

недобросовісну (нечесну) поведінку підприємців, яка завдає шкоди інтересам інших підприємців і водночас створює загрозу суспільним інтересам у забезпеченні ефективних конкурентних процесів в економіці в цілому. Заборона недобросовісної конкуренції зафіксована у ст. 42 Конституції України.

Перелік дій, що визнаються як недобросовісна конкуренція, вся у главах 2—4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції». Зокрема, у Законі визначено три види правопорушень:

а) неправомірне використання ділової репутації суб'єкта господарювання;

б) створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг;

в) неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці.

Безпосередніми діями, пов'язаними з недобросовісною конкуренцією, вважаються:

• неправомірне використання чужих позначень, рекламних матеріалів, упаковки;

• неправомірне використання товару іншого виробника;

• копіювання зовнішнього вигляду виробу;

• порівняльна реклама;

• дискредитація суб'єкта господарювання (підприємця);

• купівля-продаж товарів, виконання робіт, надання послуг із примусовим

асортиментом;

• схилення до бойкоту суб'єкта господарювання (підприємця);

є схилення постачальника до дискримінації покупця (замовника);

• схилення суб'єкта господарювання (підприємця) до розірвання договору з конкурентом;

• підкуп працівника постачальника або покупця (замовника);

• досягнення неправомірних переваг у конкуренції;

• неправомірне збирання, розголошення або схилення до розголошення та. використання комерційної таємниці.

Указаний перелік дій не має вичерпного характеру, оскільки з розвитком ринкових відносин з'являтимуться нові види недобросовісної конкуренції. Тому слід зауважити, що основним у визначенні дій недобросовісної конкуренції є будь-яка поведінка, засіб конкурентної боротьби, які будь-яким чином суперечать звичаям чесної підприємницької практики, пов'язані з порушенням заведених на ринку норм і правил, що мають місце у відносинах між конкуруючими суб'єктами.

Недобросовісна конкуренція переслідується також і на міжнародному ринку. Так, відповідно до ст. 10 Паризької конвенції з охорони промислової власності (1983 р.), актом недобросовісної конкуренції є будь-який акт конкуренції, що суперечить чесним звичаям у промислових і торгових домах. Насамперед підлягають забороні:

• усі дії, що можуть будь-яким чином створювати плутанину щодо підприємств, товарів, промислової і торговельної діяльності конкурента;

• неправдиві твердження при здійсненні комерційної діяльності, здатні дискредитувати підприємства, товари, промислову або торговельну діяльність конкурента;

• вказівки або твердження, використання яких при здійсненні комерційної діяльності може ввести в оману стосовно характеру, і пособу виготовлення, властивостей, придатності до використання або кількості товару.

Беручи до уваги ситуацію, що склалась на ринку банківських послуг, можна вважати, що сьогоднішні її особливості загострили конкурентну боротьбу банків. Практично всі операції, які проводять банки, здійснюються в умовах підвищеного ризику, пов'язаного не тільки зі складною економічною ситуацією, а й з посиленням агресивної поведінки банків у взаємовідносинах між собою. У деяких випадках такі взаємовідносини набувають антагоністичного, безкомпромісного характеру і здійснюються в умовах жорсткої конфронтації. Поряд із взаємовизнаними методами

конкуренції, і спрямованими на удосконалення банківського виробництва, вироблення ефективніших форм і способів отримання прибутку, досить часто використовуються методи недобросовісної і конкуренції.

Основною метою недобросовісної конкуренції в банківській сфері є прагнення банку-конкурента поліпшити або закріпити своє становище чи здобути перевагу на ринку за рахунок послаблення позицій конкуруючих банків і введення в оману клієнтів. Жертви недобросовісної конкуренції відчувають її результати затіпай через зміни на ринку банківських послуг, насамперед як несподівані для себе негативні умови.

Недобросовісну конкуренцію і промислове шпигунство проти банків можуть вести конкуруючі банки, клієнти, партнери, кримінальні елементи, інші суб'єкти.

Особливістю недобросовісної конкуренції з боку клієнтів може бути неправомірне створення вигідних або сприятливих для мил умов укладення угод, незаконного, невиправданого отриманні і кредитів, поширення неправдивих, неточних або неповних відомостей про банк, особливо у випадках простроченої заборгованості йому, та ін. Характерним є вплив клієнтів на службовців банку з метою запоруки та позитивного вирішення вигідних для клієнтів справ.

Через клієнтів недобросовісну конкуренцію щодо банку можуть нести інші особи. Клієнти можуть здійснювати збір інформації про діяльність банку, в тому числі таємної та конфіденційні, наглядати за окремими працівниками та організовувати їх підкуп, знаходити канали втрати інформації, вивчати характер і особливості діяльності банку.

НЕДОБРОСОВІСНА КОНКУРЕНЦІЯ БАНКІВ-КОНКУРЕНТІВ

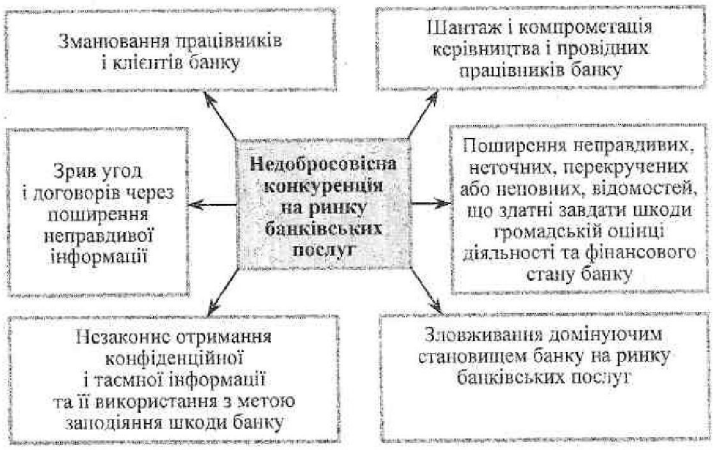

НЕДОБРОСОВІСНА КОНКУРЕНЦІЯ КЛІЄНТІВ, ПАРТНЕРІВ, КРИМІНАЛЬНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ЩОДО БАНКУ

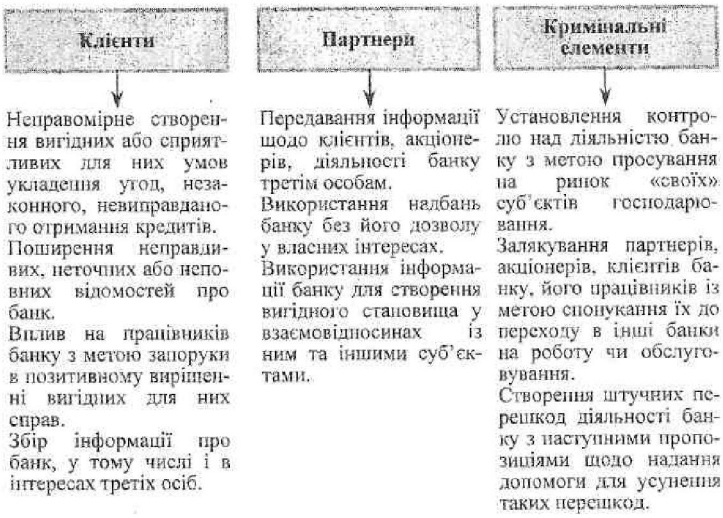

Серед дій недобросовісної конкуренції, що можуть застосовуватись банками-конкурентами, можна назвати такі:

• переманювання клієнтів і співробітників з одного банку до іншого;

• зрив угод і договорів через поширення неправдивої інформації;

• незаконне отримання конфіденційної і таємної інформації та її використання з метою завдати шкоди банку;

• шантаж і компрометація керівництва і провідних співробітників банку;

• поширення неправдивих, неточних або перекручених, неповних відомостей, що здатні завдати шкоди громадській оцінці діяльності та стану банку;

• зловживання домінуючим становищем банку на ринку банківських послуг та ін.

У деяких випадках прийоми недобросовісної конкуренції можуть застосовуватись і партнерами банку, особливо в інтересах третіх осіб. Насамперед це передання інформації щодо клієнтів, акціонерів, а також інших партнерів. Така діяльність може проводитись як цілеспрямовано, так і побічно.

Відомі випадки застосування дій недобросовісної конкуренції кримінальними елементами, зокрема з метою просування на ринок «своїх» суб'єктів господарювання, а також прагнення встановити контроль над окремими банками. Зазвичай у таких випадках спочатку створювалися різноманітні перешкоди діяльності банків, а потім надавались умови і пропозиції щодо їх усунення.

Причинами, які обумовлюють недобросовісну конкуренцію, в тому числі і на ринку банківських послуг, є корупція і тінізація економіки, вузькість ринків діяльності суб'єктів господарювання, розходження інтересів ділових партнерів, недостатня професійна підготовка спеціалістів і керівників комерційних структур, неефективні технології виробництва та застаріле обладнання, що використовуються підприємствами та банками, жорстка податкова політика, криміналізація окремих сфер життя і діяльності населення.

Відповідно до чинного законодавства за недобросовісну конкуренцію передбачається адміністративна, цивільна або кримінальна відповідальність.

Кримінальна відповідальність передбачена за злочини, що порушують вимоги законодавства про охорону комерційної таємниці, охорону прав на товарний знак, а також за злочини, що пов'язані з досягненням неправомірних переваг у конкуренції.

Цивільно-правовою санкцією за недобросовісну конкуренцію с відшкодування збитків. Збитки, заподіяні внаслідок вчинення дій, визначених законом як

недобросовісна конкуренція, підлягають відшкодуванню за позовами заінтересованих осіб у порядку, визначеному цивільним законодавством.

Адміністративна відповідальність передбачає дві спеціальні санкції за окремі види порушень, що визнаються недобросовісною конкуренцією. Однією з них є вилучення товарів з неправомірно використаними позначками та копій виробів іншого суб'єкта господарювання. Другою — офіційне спростування за рахунок порушника поширених ним неправдивих, неточних або неповних відомостей у строк і способом, визначеним законодавством.

Крім того, згідно зі ст. 164.3 Кодексу України про адміністративні правопорушення у випадках неправомірного використання ділової репутації суб'єкта господарювання, створення йому перешкод у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг, а також за наявності фактів неправомірного збирання, розголошення та використання комерційної таємниці на порушників може бути накладено штраф у розмірі від п'яти до 44-х неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Як показує практика роботи банків та інших комерційних підприємств, основними заходами, що використовуються для протидії недобросовісній конкуренції, можуть бути:

- досконале вивчення ринків та їх суб'єктів;
- вибір методів поведінки з суб'єктами ринку, використання ділових зв'язків і партнерів для вироблення компромісних ріпі, чи, з конкурентами;
- створення нормативної бази підприємств, банків, яка б регламентувала порядок взаємовідносин їх персоналу з зовнішнім середовищем;
- визначення найбільш вірогідних конкурентів і складання Прогнозів розвитку взаємовідносин з ними;
- включення до технологій операцій і угод елементів їх захисту;
- ведення комерційної розвідки в середовищі конкурентів;
- періодичне публічне оголошення результатів своєї діяльності; створення спілок, асоціацій і вироблення відповідних правил її поведінки на ринку, які забезпечують дотримання його суб'єктами чесних правил і звичок.

Досить несприятливі умови діяльності банку створюються у разі ведення проти нього промислового шпигунства. Такі дії можуть завдати йому дуже великої шкоди.

Основним об'єктом промислових шпигунів є інформація, причому інформація,

основу якої становить комерційна та банківська таємниця. Саме відомості, віднесені до такої категорії інформації, є найбільш цікавими для конкурентів банку і саме вони є об'єктом пильної уваги промислових шпигунів.

Сьогодні практично немає чіткого визначення поняття «промислове шпигунство». Найбільш повне, з юридичної точки зору, визначення дає Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол): «... це придбання будь-яким обманним шляхом інтелектуальної власності, яка належить будь-якій юридичній особі і яка була створена або законно придбана цією юридичною особою з метою виробництва, що має або може мати промислову цінність...»

Одне з визначень промислового шпигунства міститься у ст. 54 Типового проекту законодавства, розробленого Міжнародною радою з охорони промислової власності. «Промисловим шпигунством є використання, розголошення або передання без погодження з власником інформації, відомостей про способи виробництва і використання техніки, які не публікувалися в пресі і є недоступними для відкритого ознайомлення особою, якій відомий таємний характер цих відомостей, якщо автор вжив відповідних заходів щодо охорони їх таємності».

Існує багато різних форм і методів промислового шпигунства. Але всі вони обумовлені переважно самою природою промислового шпигунства як таємною формою конкурентної боротьби.

Історія промислового шпигунства сягає своїм корінням у глибину віків так далеко, що неможливо встановити навіть приблизний період його зародження. Найбільш давній приклад цього ремесла наведений відомим французьким письменником Роні Старшим у книзі «Боротьба за вогонь». Герої книги — первісні люди — відправляються в сусіднє плем'я, аби викрасти таємницю добування вогню. Хоч покарання було страшним (прикутого до гір Кавказу Прометея кожного дня шматував орел), але таємниця була викрита і вогонь передано тим, хто ним ще не користувався. Як би там не було, та у міфі про Прометея ми знаходимо повний склад злочину, який зараз називають промисловим шпигунством.

Серед історичних прикладів промислового шпигунства можна згадати викрадення таємниці виробництва фарфору в Китаї французькими промисловцями, а в останніх — англійським агентом Бріаном; викрадення таємниць виробництва високоякісної сталі у Континентальної гільдії плавильників (Бельгія, Німеччина, Північна Італія, Богемія, Іспанія) англійським шпигуном Фолі у XIX ст.; викрадення японськими агентами

таємниць виготовлення шовку, способу шліфування лінз тощо.

У розвинутих країнах сьогодні промислове шпигунство значно поширилось. Так, наприклад, у США з 1986 р. легально існує "Товариство фахівців із добування відомостей про конкурентів», яке налічує майже 1500 постійних членів. У Японії тільки в одному Токіо діє близько 400 відомств і бюро, які так чи інакше займаються промисловим шпигунством.

У сучасних умовах більшість конкуруючих банків віддають перевагу збиранню інформації про конкурентів легальними методами, використовуючи офіційні джерела: відвідування банків, аналіз відкритих матеріалів про їх діяльність, установлення необхідних взаємовідносин з банківськими установами і міжбанківськими організаціями, клієнтами банків, укладення угод і договорі и участь у конференціях та інших форумах, де обговорюються проблеми діяльності банків.

Разом з тим наявність відкритої інформації не завжди задоволення потреби конкуруючого банку. Тому збирання найбільш цінної інформації ведеться зазвичай нелегально та напівлегально.

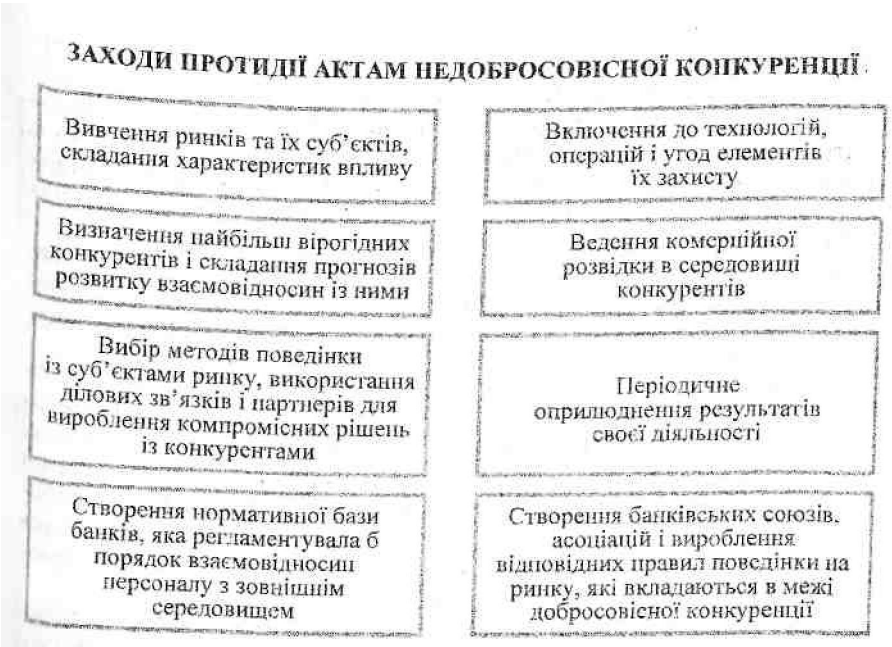

Промислових шпигунів цікавлять також діяльність і особисте життя керівників та представників вищого менеджменту конкуруючих фірм, банків, вади їхньої поведінки і сімейні стосунки.

Наведені форми промислового шпигунства можуть реалізовуватись різними методами. Наприклад, несправжнє прийняття на роботу починають з вивчення кола осіб, які можуть знати необхідні конкурентові таємниці. Після вибору особи уточнюються найбільш популярні періодичні видання, які цікавлять дану особу, в них дається об'ява з

пропозицією вигідних умов роботи такого фахівця. Як правило, умови роботи в таких об'явах значно кращі, ніж ті, що має зараз фахівець. Останній відвідує конкуруючий банк, заповнює необхідні анкети, зустрічається з майбутнім керівництвом і, бажаючи показати себе з кращого боку, розповідає не тільки те, що він робить сам, а й те, чим займається його підрозділ.

Через деякий час фахівець отримує ввічливу відповідь з відмовою і продовжує працювати на своєму місці, нічого не підозрюючи. А конкуруючий банк уже отримав необхідну йому інформацію.

Увага промислового шпигунства може приділятись і негативним рисам поведінки та хибам працівників конкуруючих структур. Якщо такі риси відсутні, то вони можуть бути спровоковані. Це і неконтрольована поведінка працівників у стані сп'яніння, матеріальна подяка за незначні дії на користь когось із клієнтів, надання позик на пільгових умовах тощо.

Об'єктом пильної уваги є молоді жінки, які згідно зі своїми обов'язками мають доступ до таємниць фірми, банку. Взагалі красиві жінки — неперевершена цінність для промислових шпигунів. Ті, кого не можна споїти, підкупити або залякати, вибовкують таємниці своїм коханкам, бажаючи продемонструвати свою значущість. Яким би банальним не був трюк з підставною жінкою, але за відповідної підготовки спрацьовує він бездоганно. Історія розвідки — незаперечний тому доказ.

Спостереження за конкуруючим банком, як правило, ведеться постійно, і при цьому застосовуються різні методи.

Насамперед це вивчення всіх документів і публікацій, де йдеться про конкуруючу структуру, безпосереднє спостереження за характером угод і умовами їх складання, складом клієнтів, поведінкою керівного складу і представників вищого менеджменту, повсякденною діяльністю установ банку.

Результати спостереження аналізують і систематизують, на їх підставі складають відповідні звіти, а в сукупності з іншими даними роблять необхідні висновки. Спостереження може здійснюватися службовцями самого банку, спеціалістами відповідних структур конкурента, підкупленими працівниками третіх осіб, у тому числі й клієнтами.

Великої шкоди завдає отримання інформації з документів. Це може бути здійснено різними методами: копіюванням таємних та конфіденційних документів, фотографуванням їх, складанням окремих витягів із документів, несанкціонованим

ознайомленням з ними представників конкуруючих структур. Особливо цінна інформація може отримуватись навіть шляхом викрадення документів.

Практика показує, що ведення недобросовісної конкуренції і промислового шпигунства не передбачає створення для цього спеціальних штатних структур. Але така діяльність з тими чи іншими умовностями все ж таки має ознаки організації (керівні органи, посередницькі ланки і безпосередні виконавці). Зазвичай керівництво такою діяльністю здійснюється у відповідних службах і підрозділах безпеки, маркетингу, кадрів, зв'язку з пресою та ін. У цих підрозділах плануються шпигунські дії, виробляються методи їх реалізації, обумовлюються терміни і підбираються виконавці. Тут зосереджувалася вся аналітична робота й обробка отриманої інформації.

Якщо до шпигунських дій залучаються відповідні фірми, то все керівництво такою діяльністю здійснюється останніми, а замовник формулює завдання і проводить оплату його виконання.

2. Можливі способи залучення до роботи працівників банку промисловими шпигунами

Аналізуючи діяльність промислових шпигунів, неважко помітити, що найбільшу кількість джерел втрати інформації вони знаходять безпосередньо у конкуруючому банку. Такими джерелами є його працівники. Тому доцільно розглянути способи залучення співробітників банку до актів недобросовісної конкуренції і шпигунської діяльності.

Якщо працівник банку починає працювати на конкурентів або на когось іншого, то це відбувається не відразу і не раптом. Перш ніж прийняти рішення зробити такий крок, нормальна людина повинна мати досить вагомі підстави. Слід підкреслити, що людина зазвичай прагне до стабільності у житті і не стане через дрібниці ламати свою долю і кар'єру. Отже, конкуренти шукатимуть насамперед тих людей, яких обставини змушують змінити свій спосіб життя. В окремих випадках вони спеціально створюватимуть такі обставини. Як показує практика, найбільш активно на розрив з фірмою, банком ідуть службовці, в яких не склалася робота, які незадоволені своїм становищем або ставленням до них.

Крім того, цьому сприяють складні сімейні обставини, матеріальні труднощі, відсутність досвіду, молодість. Такі люди не довго думають над пропозицією, вони вже давно готові на подібний крок, їм не вистачало тільки слушної нагоди. Але не всі люди такі, більшість не погоджується на зрадництво. З такими людьми промислові шпигуни проводять відповідну роботу, що складається з кількох етапів:

• вивчення службовців банку, що працюють на ділянках і напрямках, які є об'єктами заінтересованості конкурентів. Алгоритм такий: спочатку вибирають

службовців банку, безпосередньо зайнятих проблемою, що цікавить конкурентів. Потім вивчанні, їх і відбирають тих, які здатні на зрадництво;

• вивчення службовців банку, що працюють на ділянках і напрямках, які забезпечують об'єкти заінтересованості конкурентів і якщо перший варіант вирішити неможливо);

• виявлення серед службовців банку осіб, на яких є інформація про їх негативне ставлення до банку та його керівництва, або людей, які мають певні вади і приховують їх від близьких і товаришів по роботі (пияцтво, наркотики, захоплення азартними іграми, жінками, борги тощо);

• використання отриманої негативної інформації для залучення вибраних службовців банку до роботи на конкурентів або штучне створення ситуацій для отримання такої інформації.

Пропозиції щодо роботи на конкурентів можуть здійснюватись у формах: за винагородження продати інформацію, яка містить банківську або комерційну таємницю, та таку, що є конфіденційну; таємно працювати на конкурентів, отримуючи за це одноразову або постійну винагороду; перейти на роботу до банку-конкурента з наступним використанням таємниць, інтелектуальної власності банку на користь конкурента.

Ознаки спроб втягування службовців банку до співробітництві і конкурентами або іншими структурами:

• у ході розмов зі службовцями з будь-якого приводу ставляться питання, що стосуються різних сторін та способу життя когось. із працівників, його ставлення до роботи та керівництва;

• спостереження за окремими службовцями: вивчення звичок, улюблених місць проведення свого дозвілля, хобі тощо;

• участь однієї і тієї ж особи у позаслужбових зустрічах і заходах, необґрунтовано часта матеріальна і грошова вдячність за незначні послуги;

• втягування службовця або близьких йому людей у різні сумнівні угоди, ризиковані компанії, надання грошей у борг, створення інтимних ситуацій, залучення до протизаконних дій.

Якщо ж промисловим шпигунам вдалося залучити когось із службовців до роботи на себе, то цим службовцям вони можуть рекомендувати такі форми поведінки:

• не давати ніякого приводу, аби звернути на себе увагу керівництва банку або

товаришів по роботі;

• мати відмінну поведінку, не відмовлятись від позаурочної й додаткової роботи;

• утримуватись від знайомств, які б могли завдати шкоди діяльності такого службовця;

• не вступати в особисті і колективні конфлікти, займати нейтральну позицію в конфліктних ситуаціях.

Крім того, їм рекомендують використовувати всі можливості для подальшого просування по службі.

Звичайно, що подібні зміни у поведінці окремих службовців банку не повинні залишатись непоміченими.

Серед завдань службовцям, залученим до роботи на промислових шпигунів, можуть бути дії, спрямовані на дискредитацію діяльності банку, його керівництва і провідних фахівців. Відомі факти використання промисловими шпигунами своєї агентури з метою ураження комп'ютерними «вірусами» програмного забезпечення інших банків.

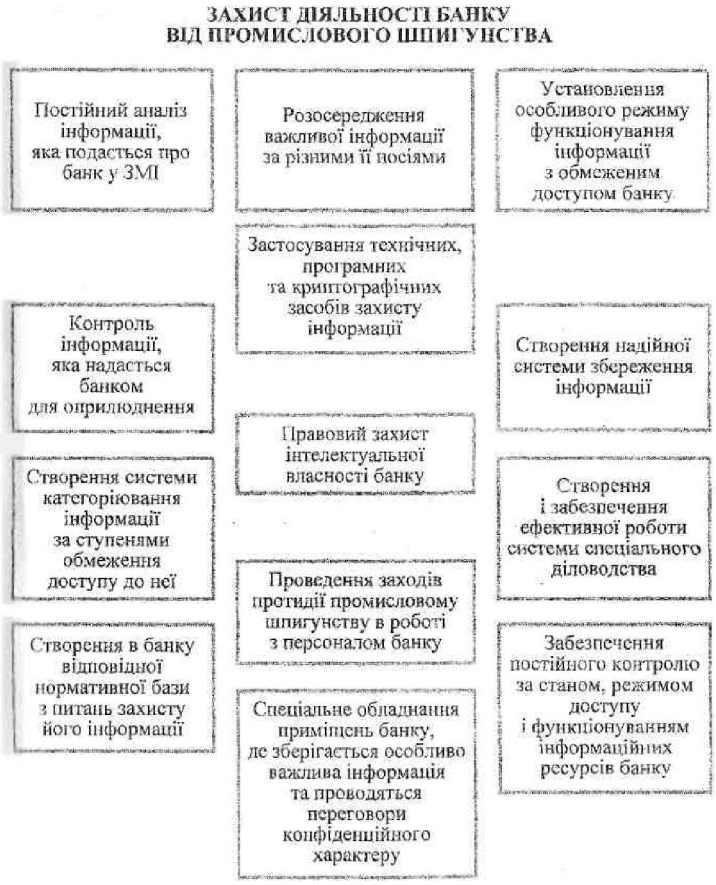

Ознаками наявності у банку агентури конкурентів можуть бути різноманітні негативні чутки, плітки між службовцями банку, анонімні листи, що надходять до служби безпеки і керівництва банку, втрата службових документів у підрозділах банку, оприлюднення або використання конкурентами інформації банку з обмеженим доступом. Як

правило, залучені працівники ведуть себе більш активно, видають себе за поборників прав своїх товаришів по роботі, мають найбільшу обізнаність у ситуації, прагнуть до позицій лідера в колективі.

Недобросовісна конкуренція і промислове шпигунство є невід'ємною частиною конкурентної боротьби, а з нею і всієї підприємницької діяльності. Ігнорувати їх існування і можливості настання негативних наслідків від такої діяльності в сучасних умовах немає ніяких підстав.

Говорячи про користь або шкоду недобросовісної конкуренції, й особливо промислового шпигунства, необхідно пам'ятати, що шкода для одного банку означає користь для іншого. Тому слід очікувати не зниження такої діяльності, а навпаки, всебічного удосконалення і розвитку. Поряд з новими способами промислового шпигунства з'являться і нові технології та засоби впливу на конкурентів. У таких умовах службам безпеки слід прогнозувати шпигунську діяльність конкурентів та інших структур, визначати об'єкти їх підвищеного інтересу, проводити заходи попередженим і нейтралізації шпигунських дій.

3. Приклади недобросовісної конкуренції банків.

10.04.2006 19:31]

“Експрес-Банк” виконує всі свої зобов’язання, заяви про його негативний фінансовий стан непрадиві.

АБ “Експрес-Банк” виконує всі свої зобов’язання. Заяви про його негативний фінансовий стан не відповідають дійсності. Про це УНІАН повідомили в банку з посиланням на правління АБ “Експрес-Банк”.

Зокрема, керівництво банку вважає розповсюдження негативної інформації про банк є елементом недобросовісної конкуренції з боку інших банків.

Як говориться в повідомленні, “з метою недопущення розповсюдження неправдивої інформації, яка стосується АБ «Експрес-Банк» та порочить ділову репутацію нашої установи, банк повідомляє про наступне: станом на 10 квітня 2006 року загальні активи АБ „Експрес-Банк” становлять 1 млрд. 723 млн. 899,5 тис. грн., з них 1 млрд. 499 млн. 455,9 тис. грн. - чисті активи”. За інформацією банку, порівняно з 1 квітня 2006 року, загальні активи збільшились на 63 млн. 561,8 тис. грн., а чисті – на 52 млн. 203,5 тис. грн. Найбільшу частку з них складають кошти на рахунках юридичних осіб – 517 млн. 912,7 тис. грн., які також зросли з початку місяця на 33 млн. 058,2 тис. грн.

Залучені кошти банк оперативно розміщує, про що свідчить збільшення кредитного портфелю з початку місяця на 28 млн. 538,7 тис. грн.”.

У повідомленні банку говориться, що на сьогодні АБ ”Експрес-Банк” має достатній запас ліквідності. Про це свідчать значення нормативів ліквідності та стан виконання резервних вимог НБУ. Так, станом на 10 квітня 2006 року норматив миттєвої ліквідності (Н4) складає 45,42% при встановленому нормативі НБУ – не менше 20%.

Середні залишки на кореспондентському рахунку в НБУ за березень 2006 року становили 105 млн. 401,4 тис. грн. при необхідному розмірі коррахунку, згідно з резервними вимогами НБУ, 55 млн. 641,8 тис. грн.

Банк постійно дотримується всіх обов’язкових економічних нормативів, встановлених НБУ, наголошує керівництво фінансової установи.

За рейтингом Асоціації українських банків, АБ «Експрес-Банк» станом на 1 березня 2006 року за фінансовим результатом посідає 16 місце серед українських банків.

Довідка УНІАН. Акціонерний банк «Експрес-банк» (м. Київ) зареєстрований 12 квітня 1994 року.

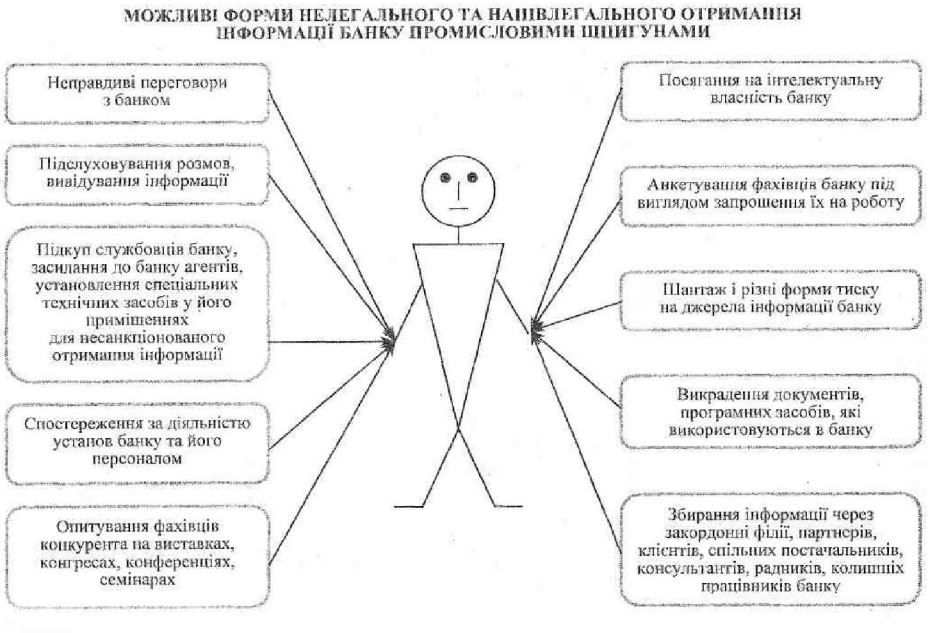

На 1 січня 2006 року частка структурних підрозділів "Укрзалізниці" (всі 6 залізниць) в статутному капіталі АБ “Експрес-банк” становила 17,369%

Коментарий банка "Надра" по поводу инициации "Украинской металургической компанией" рассмотрения вопроса о ликвидации банка (укр.)

Один з акціонерів банку "Надра", який володіє більше 10 % акцій банку (ЗАТ "Українська металургійна компанія"), який входить до групи Укрсиббанку, надіслав 2 липня 2004 року на адресу банку "Надра" вимогу скликати 21 вересня 2004 року позачергові загальні збори акціонерів, на яких пропонується розглянути ряд питань щодо ліквідації ВАТ КБ "Надра".

Банк "Надра" вважає таку вимогу провокацією зі сторони такого акціонера. Ми згодні провести загальні збори 21 вересня 2004 року, бо ми зобов'язані виконати норму закону, тим більше що до банку надійшла вимога від акціонерів, які володіють у сукупності більш як 70 % акцій, про скликання позачергових зборів 21 вересня 2004 року зі зміненим порядком денним, а саме: про неналежне користування ЗАТ "Українська металургійна компанія" своїми правами; про зняття з розгляду питань, внесених до порядку денного ЗАТ "Українська металургійна компанія".

Серед акціонерів банку "Надра" немає конфлікту, т.я. акціонери, що володіють

переважним пакетом акцій (більш як 70 % акцій) абсолютно консолідовані у питаннях стратегічного розвитку банку.

Простий підрахунок голосів свідчить, що питання ЗАТ "Українська металургійна компанія" навіть не будуть винесені на обговорення загальних зборів акціонерів банку 21 вересня 2004 року.

Підкреслюємо, що банк "Надра" обурений діями свого акціонера ЗАТ "Українська металургійна компанія".

26 липня 2004 року банк "Надра" звернувся до Національного банку України, Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Генеральної прокуратури України, Антимонопольного комітету України з проханням дати належну оцінку діям ЗАТ "Українська металургійна компанія" та вжити заходів згідно з чинним законодавством України. Адже такі дії ЗАТ "Українська металургійна компанія" мають ознаки недобросовісної конкуренції. Одак, банк "Надра" впевнений, що такі дії не можуть вплинути на роботу банку "Надра" - стабільну та надійну фінансову установу.

В той час коли Президент, Уряд та Національний банк України прикладають максимальних зусиль для створення в Україні надійної фінансової системи, дії окремих осіб можуть звести їх нанівець, підірвати довіру іноземних інвесторів до банківської системи України.

Позицію банку "Надра" повністю підтримують акціонери банку, ТОВ "Раст", СУАП ТОВ "Агроком-Україна", ТОВ "Консул-Н", ТОВ "Спектрум Медіамарт Юкрейн ЛТД", ТОВ "Старт-К", ТОВ "Прогрес" які є та володіють у сукупності більш ніж 70% акцій.

Зазначені акціонери також звернулись до Національного банку України, Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Генеральної прокуратури України, Антимонопольного комітету України з проханням перевірити дії ЗАТ "Українська металургійна компанія" на предмет недобросовісної конкуренції.

Висновок.

Банківська система України знаходиться у специфічних економічних умовах. По-перше, наші товарно-грошові відносини обмежені натуральним обміном, або "бартером", при якому не забезпечується еквівалентний обмін, грошові відносини "зжаті", гроші не повністю виконують функцію платежа. По-друге, монетарна політиканка здійснюється в Україні під тиском Міжнародного валютного фонду та Світового банку, створила грошовий "голод". У результаті чого створився дефіцит обігових коштів.

Банківська система України працює у вкрай недосконалому правовому полі. Мораторій на державну власність обмежив кредитування, оскільки банки не мають права на заставу, реалізацію такого майна. У сільському господарстві земля не береться в заставу, а основні фонди сільгосппідприємств, по суті, втратили товарну привабливість. Кредитор не захищений законом. Спритні ділки можуть відмовитися від погашення кредиту та відсотків і не нести за це ніякої відповідальності. Суд може визнати кредитний договір недійсним. Сама мораль у суспільстві впала так низько, що навіть народні депутати, міністри ухиляються від сплати боргів.
Це проблема недобросовісної конкуренції, коли залучаються державні чиновники до перерозподілу банківських сфер. Це створення нерівнозначних умов з ресурсами. Деякі банки працюють на безплатних державних ресурсах (кошти митниці, пенсійного фонду). Проглядаєте ся корумпованість інтересів певних чиновників, коли з банку виводяться клієнти в інші банки, тільки тому, що ці люди займають високі пости в державі.

Список використаної літератури.

1. Закони України:

—«Про Антимонопольний Комітет України» від 26.11.1993 р.

—«Про боротьбу з корупцією» від 05.10.1995 р.;

—«Про захист від недобросовісної конкуренції» від 07.06.3996 р.;

—«Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 р.

2. Кримінальний Кодекс України від 05.04.2001 р.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 3. 12.1984 р. зі змінами і доповненнями.

4. *Андрощук Г.* Защита от недобросовестной конкуренции // Бизнес-НІіформ. — 1997. — №7.

5.*Бержье Ж.* Промншленньій шпионаж. — К.: НПП «Норматив», 1993.

6. Гасанов Р. Промьішленнній шпионаж на службе монополий. — М»: Международньіе отношения, 1986.

7. Зубок М., НіколаєваЛ. Організаційно-правові основи безпеки І ШКІвеької діяльності в Україні. — К.: Істина, 2000.

8. *Комаха А.* Зкономико-правовой анализ конкуренции как фактора І! іоїшсности // Бизнес и безопасность. — 2001. — № 2.

9. *ЛибинаА.* Козни недоброжелателей // Там само. — 1999. — № 5.

10. *Саніахметова Н.* Правовий захист підприємництва в Україні. — і Юрінкомінтер, 1999.

11. *Хавронюк Н.* Шпионаж обьікновенньій и предпринимательский // І «ба безопасности. — 1998. — № 7—8.

12. Ч*ернявский А.* Безопасность предпринимательской деятельности. — і МАУП, 1998.

13. Чернявский А. Промьішленнній шпионаж и безопасность предпринимательства. — К.: МАУП, 1994.